

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLMOUCI
PEDAGOGICKÁ FAKULTA

Bakalářská práce

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLMOUCI

PEDAGOGICKÁ FAKULTA

Katedra primární a preprimární pedagogiky

Bakalářská práce

Bc. Renáta Merková, DiS.

Příčiny odkladu povinné školní docházky z pohledu učitele

Prohlašuji, že jsem svoji bakalářskou práci vypracovala samostatně a výhradně s použitím literatury uvedené v seznamu literatury.

Na začátku svojí práce bych chtěla poděkovat mé vedoucí bakalářské práce PhDr. Dominice Provázkové Stolinské, Ph.D. za odborné vedení bakalářské práce a její poskytnuté rady a připomínky, dále bych chtěla poděkovat svojí rodině za jejich podporu trpělivost a také pedagogů, kteří se zúčastnili dotazníkového šetření.

ANOTACE

Jméno a příjmení:	Bc. Renáta Merková, DiS.
Katedra:	Primární a preprimární pedagogiky
Vedoucí práce:	PhDr. Dominika Provázková Stolinská, Ph.D.
Rok obhajoby:	2019/2020

Název práce:	Příčiny odkladu povinné školní docházky z pohledu učitele
Název v angličtině:	Causes of the postponement of compulsory school attendance from the teacher's point of view
Anotace práce:	Cílem bakalářské práce je zjistit, jak učitelé pohlíží na příčiny odkladu povinné školní docházky. Teoretická část se věnuje předškolnímu vzdělávání, povinné školní docházce, školní zralosti a připravenosti a odkladu školní docházky. Empirická část se zaměřuje na vyhodnocení dotazníkového šetření prováděného u učitelů mateřských škol a z jejich názorů zjistit příčiny odkladu.
Klíčová slova:	předškolní vzdělávání, mateřská škola, pedagogicko-psychologická poradna, školní zralost a připravenost, odklad školní docházky.
Anotace v angličtině:	The aim of the bachelor's thesis is to find out how teachers view the causes of the postponement of compulsory school attendance. The theoretical part deals with preschool education, compulsory school attendance, school maturity and readiness and postponement of school attendance. The empirical part focuses on the evaluation of a questionnaire survey conducted among kindergarten teachers and from their opinions to determine the reasons for the postponement.
Klíčová slova v angličtině:	pre-school education, kindergarten, pedagogical-psychological counseling, school maturity and readiness, postponement of school attendance
Přílohy vázané v práci:	1 - Dotazník
Rozsah práce:	44
Jazyk práce:	český

Obsah

Úvod	7
1 Předškolní vzdělávání	8
1.1 Povinná předškolní docházka	11
1.2 Desatero pro rodiče dětí předškolního věku	12
2 Školní zralost a školní připravenost	16
2.1 Školní zralost	17
2.1.1 Fyzická zralost	17
2.1.2 Psychická zralost.....	18
2.1.3 Sociální zralost.....	19
2.2 Školní připravenost.....	20
3 Odklad školní docházky	22
3.1 Právní náležitosti odkladu školní docházky.....	24
3.2 Subjekty, které mohou doporučit odklad školní docházky.....	24
4 Pedagogický výzkum	27
5 Vyhodnocení výsledků dotazníkového šetření.....	28
6 Shrnutí výsledků výzkumného šetření	47
7 Závěr.....	48
Seznam použité literatury	49
Seznam tabulek.....	51
Seznam grafů	52

Úvod

V životě dítěte se odehrává velké množství významných událostí, díky kterým se dítě posune do další části svého života a dále se rozvíjí. K těmto událostem patří samozřejmě samotné narození a start dítěte ve světě. Postupně začíná vnímat svět kolem sebe a zvyšuje se zájem o něj, až postupně začne chodit a mluvit.

Většina dětí zažije další významnou událost v životě v období třetího roku života, kdy nastoupí do mateřské školy, kde se seznamuje s určitými pravidly, učiteli, novými kamarády ať už se staršími nebo vrstevníky. Postupně se dítě připravuje na roli školáka, hlavně v posledním roce mateřské školy, který je v současné době zároveň i povinný.

Právě to, je další mezník v životě dítěte, kdy po absolvování povinného předškolního vzdělávání v mateřské škole, přijde zápis do základní školy a později pro některé i nástup do 1. třídy a posun od samotné hry k učení a respektování trochu jiných pravidel, oproti mateřské škole, ale i získání nových dovedností, znalostí, nových učitelů, a hlavně i spolužáků a kamarádů. Pro dítě je to bezesporu náročná změna, kdy se dítě stává žákem.

S blížícím se zápisem do 1. třídy si pak nejspíš hodně rodičů připouští otázku: Máme zralé dítě pro nástup do školy? A tato otázka je pochopitelná, protože jde o další zásadní krok v životě dítěte i jeho rodiny.

Cílem práce je zjistit, jak učitelé pohlíží na příčiny odkladu povinné školní docházky. Bakalářská práce je rozdělena na praktickou část, která se zabývá teoretickým popisem kapitol předškolního vzdělávání, školní zralosti a školní připravenosti, odkladem školní docházky a empirická část obsahuje vyhodnocení výsledků dotazníkového šetření.

TEORETICKÁ ČÁST

1 Předškolní vzdělávání

Podle zákona č. 561/2004 Sb. § 34a se předškolní vzdělávání organizuje pro děti ve věku zpravidla od 3 do 6 let, nejdříve však pro děti od 2 let. Dítě mladší 3 let nemá na přijetí do mateřské školy právní nárok. Od počátku školního roku, který následuje po dni, kdy dítě dosáhne pátého roku věku, do zahájení povinné školní docházky dítěte, je předškolní vzdělávání povinné, není-li stanoveno jinak.

Školský zákon „umožňuje předškolní povinné vzdělávání díky individuálnímu vzdělávání dítěte, kdy dítě se vzdělává bez pravidelné denní docházky do mateřské školy nebo povinné předškolní vzdělávání plní v přípravné třídě základní školy či přípravném stupni základní školy speciální. Tuto zvolenou variantu musí zákonný zástupce dítěte oznámit řediteli mateřské školy, ve které má dítě vykonávat povinnou školní docházku“.

„Do předškolního vzdělávání jsou tedy přednostně mateřskými školami přijímány děti, na které se vztahuje povinná školní docházka, a tak se jejich počet zvyšuje. U zdravých dětí předškolního věku se zvyšuje zájem o poznávání okolního světa, získávání dalších nových poznatků, snaží se o větší komunikaci ať už s dětmi, tak i s dospělými; ale i přesto má stále zájem o hru, díky které se může učit další nové věci nebo opakovat již ty naučené; aniž by si samo uvědomovalo, že se učí.

Období předškolního věku je tedy časově velmi rozsáhlé a je to období plné změn – dítě v něm začíná na jeho začátku navštěvovat mateřskou školu a na jeho konci se připravuje na vstup do základní školy. Dítě se také vyvíjí a mění... Rozvíjí se řeč, myšlení, paměť a pozornost, dále percepční funkce (smyslové vnímání), motorické a grafomotorické schopnosti a schopnost motorické a senzomotorické koordinace. Dochází ke změnám i v emoční a sociální oblasti a celkově v socializaci dítěte, dítě přijímá nové životní role – předškoláka a následně i školáka.“ (Jucovičová, Žáčková, 2014)

V předškolní době je pro hru typické, že dítě vyhledává souhru s ostatními dětmi, vytváří a začíná přijímat herní pravidla. Je velmi vynalézavé, tvořivé, vysvětluje a obhájí své nápady, zkouší celou řadu rolí, které odkoukalo z reálného světa a dále je vlastními nápady mění, staví do situací „z jiného světa“ a ověřuje si jejich nové možnosti.

Dítě v tomto věku dosahuje určité vyrovnanosti, rozumnosti, která se začíná prohlubovat v některých jeho zájmech.

V období do šesti let se postupně začínají a následně uzavírají tři základní fáze:

- První je časově vyčleněna od porodu do doby, kdy se dítě zmocňuje prostoru tím, že začíná běhat. Ví, kdo jsou jeho nejbližší lidé.
- Druh je charakterizována experimentací, hledáním vlastní identity a ukončuje identifikace s rodinou a svým místem v ní.
- Třetí začíná určitým zklidněním, vyrovnaností, ale i velkou iniciativností a zájmem o vrstevníky a ukončuje ji chuť intenzivně se učit, poznávat psanou formou řeči, přijímat pravidla a zajímat se o přináležení do své vrstevnické a genderové skupiny (3. – 6.rok).

Na začátku a na konci třetí fáze přicházejí dva významné mezníky spojené s přechodem z rodiny do mateřské školy a se vstupem do základní školy. Oba jsou vždy na úrovni, která je pro dítě velmi významným posunem z již zažitých skupin méně komplikovaného typu do složitější sociální skupiny s novými požadavky.“ (Koťátková, 2011)

„Výchově v předškolním období přisuzuje Komenský, jako jeden z prvních, klíčovou roli a dotýká se téměř všech zásadních otázek výchovy a vzdělávání, které s tímto obdobím souvisejí“. (Opravilová, 2016)

Jak uvádí Opatřilová (2006) bývá předškolní období vymezováno od 3 do 6 let, můžeme však toto vymezení rozšířit do nástupu školní docházky, která se v našich zemích zahajuje po dovršení věku 6 let do začátku školního roku (tedy 1. září), takže řada dětí nastupuje do školy později, až v 7 letech.

Rámcově vzdělávací program pro předškolní vzdělávání (RVP PV)

„RVP PV je kurikulární dokument státní úrovně platný pro veškerá předškolní vzdělávání. Vymezuje zejména cíle předškolního vzdělávání, klíčové kompetence, vzdělávací obsah a podmínky vzdělávání a zásady pro tvorbu školních vzdělávacích programů.

Vymezuje hlavní požadavky, podmínky a pravidla pro institucionální vzdělávání dětí předškolního věku. Tato pravidla se vztahují na pedagogické činnosti probíhající ve vzdělávacích institucích zařazených do sítě škol a školských zařízení. RVP PV byl formulován tak, aby v souladu s odbornými požadavky současné kurikulární reformy:

- Akceptoval přirozená vývojová specifika dětí předškolního věku a důsledně je promítal do obsahu, forem a metod jejich vzdělávání
- Umožňoval rozvoj a vzdělávání každého jednotlivého dítěte v rozsahu jeho individuálních možností a potřeb

- Zaměřoval se na vytváření klíčových kompetencí dosažitelných v etapě předškolního vzdělávání
- Definoval kvalitu předškolního vzdělávání z hlediska cílů vzdělávání, podmínek, obsahu i výsledků, které má přinášet
- Zajišťoval srovnatelnou pedagogickou účinnost vzdělávacích programů vytvářených a poskytovaných jednotlivými mateřskými školami
- Vytvářel prostor pro rozvoj různých programů a koncepcí i pro individuální profilaci každé školy
- Umožňoval mateřským školám využívat různé formy i metody vzdělávání a přizpůsobovat vzdělávání konkrétním regionálním i místním podmínkám, možnostem a potřebám
- Poskytoval rámcová kritéria využitelná pro vnitřní i vnější evaluaci mateřské školy i poskytovaného vzdělávání.“ (RVP PV, 2018)

Podle RVP PV (2018) je „koncepte předškolního vzdělávání založena na týchž zásadách jako ostatní obory a úrovně vzdělávání a řídí se s nimi společnými cíli: orientuje se k tomu, aby se dítě od útlého věku osvojovalo základy klíčových kompetencí a získalo tak předpoklady pro své celoživotní vzdělávání, umožňující mu se snáze a spolehlivěji uplatnit ve společnosti znalostí.“

„Úkolem institucionálního předškolního vzdělávání je doplňovat a podporovat rodinnou výchovu a v úzké vazbě na ni pomáhat zajistit prostředí s dostatkem mnohostranných a přiměřených podnětů k jeho aktivnímu rozvoji a učení. Předškolní vzdělávání smysluplně obohacuje denní program dítěte v průběhu jeho předškolních let a poskytuje dítěti odbornou péči. Usiluje o to, aby první vzdělávací krůčky dítěte byly stavěny na promyšleném, odborně podepřeném a lidsky a společensky hodnotném základě.

Předškolní vzdělávání má usnadňovat dítěti jeho další životní i vzdělávací cestu. Jeho úkolem je proto rozvíjet osobnost dítěte, podporovat jeho tělesný rozvoj a zdraví, jeho osobní spokojenost a pohodu, pomáhat mu v chápání okolního světa a motivovat je k dalšímu poznávání a učení, stejně tak i učít dítě žít ve společnosti ostatních a přibližovat mu normy a hodnoty touto společností uznávané.

Na základě dlouhodobého a každodenního styku s dítětem i jeho rodiči plní předškolní vzdělávání i úkol diagnostický, zejména ve vztahu dětem se speciálními vzdělávacími potřebami a dětem nadaným.“ (PVP PV, 2018)

1.1 Povinná předškolní docházka

Povinná školní docházka je velkou událostí v životě dítěte a jeho blízkých, rodiny. Dítě tím ukončuje své předškolní období trávené v prostředí mateřské školy a stává se z něj zase o kousek starší dítě, které se vydává na další etapu svého života, a to je studium na základní škole.

V současné době se povinné předškolní vzdělávání „vztahuje na státní občany České republiky, kteří pobývají na území České republiky déle než 90 dnů, a na občany jiného členského státu Evropské unie, kteří na území České republiky pobývají déle než 90 dnů“. (zákon č. 561/2004 Sb.).

„S účinností od 1. 1. 2017 je předškolní vzdělávání od počátku školního roku, který následuje po dni, kdy dítě dosáhne pátého roku věku, do zahájení povinné školní docházky, povinné.“ (RVP PV, 2018)

„Zákonný zástupce dítěte je povinen přihlásit dítě k zápisu k předškolnímu vzdělání (§ 34 odst. 2) v kalendářním roce, ve kterém začíná povinnost předškolního vzdělávání dítěte. Dítě, pro které je předškolní vzdělávání povinné, se vzdělává v mateřské škole zřízené obcí nebo svazkem obcí se sídlem ve školském obvodu, v němž má dítě místo trvalého pobytu“. (zákon č. 561/2004 Sb.).

Každé dítě přechod z mateřské školy do školy základní může vnímat jinak, podle toho, jak je s ním mluveno o škole. U dítěte se může projevovat strach, nejistota, radost. Strach z něčeho nového, kdy vůbec neví a ani si třeba neumí představit, co ho vlastně v takové první třídě čeká, proč tam vlastně musí jít, jak bude vědět, co má dělat. Naopak radost, že pozná něco nového, je větší, starší a u může se v této situaci cítit důležitější před jeho mladšími kamarády z mateřské školy. Proto je velmi dobré, aby rodiče i pedagog mateřské školy, dítěti poskytovali dostatek informací a mluvili s ním, o tom, co ho čeká ve škole, čemu novému se vlastně naučí a být mu schopni odpovídat na zvědavé otázky.

„Poslední čtvrtstoletí – začátky jsou spojeny s utužením nároků na děti v mateřské škole i na prvním stupni základní školy v 80. letech 20. století – přineslo do rodin odklon od uznání vzdělávacích a osamostatňujících kroků. Začaly být spojovány s obavami a pochybnostmi ze zvládnutí požadavků školy, problematicky byla chápána funkce školy (něco jiného si myslela rodina a něco jiného se dítě učilo) a úloha učitele. Rodiče se začali bát důsledků, které pro život

jejich dítěte může přinést škola a uplatnění v ní. Započalo se období odkladů školní docházky a tento trend stále ještě nepominul.“ (Kotátková, 2011)

1.2 Desatero pro rodiče dětí předškolního věku

Jde o přehled toho, co by dítě mělo umět a znát, než půjde do první třídy základní školy. Desatero vydalo Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy (MŠMT) právě od názvem Desatero pro rodiče dětí předškolního věku.

KuliFerdovo desatero předškoláka je základní desatero pro předškoláky, které vychází právě z desatera vydaného MŠMT.

- **„POHYB** – dítě by mělo být dostatečně fyzicky a pohybově vyspělé, vědomě ovládat své tělo, být samostatné v sebeobsluze.
  - Už umím házet a chytat míč, běhat a skákat.
  - Dovedu se sám obléci (zapnout zip, knoflíky, obléci čepici a rukavice, zavázat tkaničku).
  - Umím správně stolovat, používat kapesník a toaletu.
  - Svě věci a hračky dovedu uklidit na správné místo.
- **SAMOSTATNOST** – Dítě by mělo být relativně citově samostatné a schopné kontrolovat a řídit své chování.
  - Už umím být občas bez rodičů (u babičky, na škole v přírodě).
  - Dovedu říci, co si myslím, s čím souhlasím a nesouhlasím, a dodržuji dohodnutá pravidla.
- **JAZYK A ŘEČ** – Dítě by mělo zvládat přiměřené řečové a komunikativní dovednosti.
  - Už umím správně vyslovovat všechny hlásky, rozumím většině slov, dovedu vyprávět různé příběhy a povídat si s dospělými a kamarády.
  - Napíšu hůlkovým písmem své jméno.

„V předškolním období se nadále rozvíjí řeč dítěte, a zejména jeho slovní zásoba. Dítě je schopno mluvit ve větách, spojovat věty, vyprávět i krátký smysluplný příběh. S rozvojem

myšlení a učení se novým věcem se rozvíjí také jeho řeč, slovní zásoba je bohatší.“ (Jucovičová, Žáčková, 2014)

- **MANIPULACE** – Dítě by mělo zvládat koordinaci ruky a oka, jemnou motoriku, pravolevou orientaci.
  - Už umím pracovat se stavebnicemi, modelovat, stříhat, nalepovat, kreslit a malovat.
  - Dovedu správně držet tužku, znát geometrické tvary (čtverec, kruh, trojúhelník, obdélník).
  - Víím, kde je vpravo a vlevo.
- **VNÍMÁNÍ** – Dítě by mělo být schopné rozlišovat zrakové a sluchové vjemy.
  - Už umím rozeznat barvy, velikost, tvary a společné znaky jednotlivých věcí.
  - Dovedu vyslabikovat slova, rozpoznám rozdíly mezi číslicemi a písmeny.
  - Zním základní dopravní značky a dovedu správně zareagovat na zvukové a světelné signály.
- **MYŠLENÍ** – Dítě by mělo zvládat jednoduché logické a myšlenkové operace a orientovat se v elementárních matematických pojmech.
  - Už umím počítat na prstech a vyjmenuji číselnou řadu (v rozsahu do 5 až 10).
  - Dovedu srovnat skupiny věcí podle počtu (o kolik je jeden větší či menší).
  - Třídím a porovnám předměty podle barvy, tvaru, velikosti, délky a váhy.
  - Víím, kde je nad, pod, dole, nahoře, uvnitř a vně.
  - Co je dříve, později, včera a dnes.
  - Umím řešit jednoduché hádanky, slovní příklady, rébusy a labyrinty.
- **PAMĚŤ** – Dítě by mělo mít dostatečně rozvinutou záměrnou pozornost a schopnost záměrně si zapamatovat a vědomě se učit.
  - Zapamatuji si, co jsem prožil, viděl a slyšel, a dokážu o těchto zážitcích vyprávět.
  - Pamatuji si říkadla, básničky a písničky.

- Soustředím se na různé úkoly a dovedu je samostatně dokončit.
- **PRAVIDLA** – Dítě by mělo být přiměřeně sociálně samostatné a zároveň sociálně vnímavé, schopné soužití s vrstevníky ve skupině.
  - Už umím správně pozdravit, poprosit, poděkovat a omluvit se.
  - Dovedu si povídat s ostatními dětmi a dospělými, umím se podělit o hračky a sladkosti.
  - Poznám, co si druhý přeje, a dokážu se s ním dohodnout.
  - Beru ohled na ostatní a umím říci svůj názor.
  - Pomáhám slabším dětem.
- **TVOŘIVOST** – Dítě by mělo vnímat kulturní podněty a projevovat tvořivost.
  - Už umím pozorně sledovat děj pohádky, divadelního nebo hudebního představení.
  - Účastním se různých zábavných programů, slavností, sportovních akcí, výstav a dovedu říci, co jsem zde viděl, slyšel a co mne zaujalo.
  - Zním mnoho pohádek a příběhů, mám své oblíbené hrdiny.
  - Umím řadu písniček, básní a říkadel.
  - Dokážu zahrát krátkou divadelní roli a zúčastnit se různých her (např. na školu, na rodinu, na cestování, na lékaře).
- **ZNALOSTI** – Dítě by se mělo orientovat ve svém prostředí, v okolním světě i v praktickém životě.
  - Už se orientuji ve svém blízkém okolí (vím, kde bydlím, kam chodím do školky, kde jsou obchody, hřiště, kam se obrátit, když jsem v nouzi).
  - Ví, jak se mám chovat doma, ve škole, u lékaře, v obchodě, na ulici nebo při setkání s cizími lidmi.
  - Poznám a rozliším povolání, přístroje, dopravní prostředky, členy rodiny, rostliny a zvířata.

- Mám řadu poznatků o naší zemi (města, hory, řeky, jazyk, kultura), planetě (světadíly, jiné země a národy), vesmíru, ročních obdobích, počasí a cestování.“
(KuliFerdovo desatero předškoláka, 2014)

2 Školní zralost a školní připravenost

Školní zralost a školní připravenost, jsou dva termíny, které mezi sebou bývají zaměňovány, ale jde především o vyjádření stavu vývoje dítěte, jeho kvality. Kdy kvalita vývoje ovlivňuje péče a prostředí, které na dítě působí a ve kterém samo žije. Dále dítě ovlivňuje i jeho samotný fyzický a psychický vývoj.

Děti ve stejném věku mohou být různě vyspělé a na zahájení povinné školní docházky různě připravené. Díky odkladům se u zápisu setkávají šestileté děti s dětmi sedmiletými a zde může být vidět rozdílný vývoj dítěte, jeho vyspělost a také i samotná připravenost a jeho znalosti.

„Školní připravenost je souborný název pro fyzickou, duševní a sociální způsobilost dítěte pro vstup do školy a je výsledkem předchozí etapy vývoje dítěte. V některých publikacích se však setkáváme s termínem školní zralost. Tento termín vychází z vývojové psychologie a má u nás delší tradici.“ (Syslová, 2018)

„V šesti letech by už mělo dítě dojít k takovému vývoji kognitivních schopností, aby bylo schopno a připraveno učit se číst, psát a počítat. Vývoj kognitivních schopností úzce souvisí se školní zralostí a připraveností – v období vstupu dítěte do základní školy. (Jucovičová, Žáčková, 2014)

„Věnovat pozornost zralosti a připravenosti našeho dítěte pro vstup do základní školy můžeme shrnout i do některých doporučení:

- Nespoléhat se jen na to, že někdo připraví dítě místo nás a pak z nedobrého svědomí „couvat“ před započatí docházky do základní školy (např. jejím odkladem)
- Přirozeně vnímat, že se začátek školy blíží a práci na rozvíjení dítěte nebrat jako zátěž. Co v tomto směru uděláme pro dítě, zhodnotíme dvakrát. ...
- Potřeby dítěte by nás měly aktivovat a vybízet k společné činnosti.
- Vnímejte energii a zájem dítěte ...“ (Kořátková, 2011)

„Specifickým problémem týkajícím se této problematiky je, zda dítě zvládá požadavky dané Rámcovým programem pro předškolní vzdělávání, požadavky základní školy a zda je způsobilé vstoupit do základní školy, tedy otázka tzv. školní připravenosti nebo školní zralosti.

V současnosti tedy můžeme pojímat školní zralost/připravenost (způsobilost vstoupit do školy) jako výslednici charakteristik dítěte, přání a očekávání rodičů, kvality domácího

prostředí, kvality působení mateřské školy a charakteristik a požadavků školy.“ (Mertin, Gillernová, 2010)

2.1 Školní zralost

„Obecně můžeme školní zralost vymezit jako dosažení takového stupně vývoje (v oblasti fyzické, mentální, emocionálně-sociální), aby se dítě bylo schopno bez obtíží účastnit výchovně-vzdělávacího procesu; nebo alespoň bez větších obtíží, nejlépe s radostí a dychtivostí.“ (Bednářová, Šmardová 2011)

„Školní zralost chápeme jako způsobilost dítěte začlenit se do školního vyučování, která vychází ze stavu jeho fyzických, zdravotních a mentálních předpokladů, tj. z kvality myšlenkových operací, úrovně vyjadřování, schopnosti soustředit se s aktivní pozorností a odpovídajícím reagováním.“ (Koťátková, 2011)

Tradičně se školní zralost týká výlučně dítěte. Zkoumá se jeho aktuální kognitivní, percepční, sociální, pracovní zralost/připravenost, zajímá se o vývoj v nejranějších stádiích vývoje, zjišťujeme zdravotní stav, lateralitu, různé aspekty řečového projevu, grafomotoriky apod. Dítě s určitými parametry je pak pokládáno za zralé nebo připravené pro zahájení povinné školní docházky. Další proměnné (škola, rodiny) a vztahy mezi nimi příliš neovlivňují posouzení školní zralosti ani rozhodování o vstupu dítěte do školy. (Mertin, Gillbernová, 2010)

U školní zralosti jde o rozvoj dítěte v oblastech fyzické, psychické a sociální zralosti.

2.1.1 Fyzická zralost

U fyzické zralosti jde o zralost tělesnou a s tím i spojený samotný zdravotní stav dítěte, který posuzuje pediatr (dětský lékař). K dětskému lékaři se mohou připojit i jiní odborníci, kteří se o dítě starají (např. neurolog, alergolog, ...).

Jak uvádí Jucovičová, Žáčková (2014), jako znak fyzické zralosti bývá stále uváděna tzv. filipínská míra, kdy si dítě má dosáhnout rukou ohnutou před hlavu na protilehlé ucho (pravou rukou na levé ucho), kdy tuto metu lze považovat pouze za orientační údaj.

Také by u dítěte předškolního věku měla být ukončená lateralizace, tedy preference jedné ruky pro kreslení a ve škole i psaní. U většiny dětí, které dosáhnou předškolního věku, bývá započata výměna mléčných zubů za zuby stálé, druhé.

„Fyzické předpoklady – výška, váha, započetí růstu dlouhých kostí vedoucích ke změně tvaru postavy podobné proporčně dospělému, počátky výměny zubů a kvalita zdraví.“ (Koťátková, 2011)

„Fyzickou zralost dítěte pro vstup do základní školy ohrožují také chronická, často se opakující onemocnění nebo celkově oslabená i obrany schopnost dítěte, které oslabují organismus dítěte a mohou ovlivnit jeho školní úspěšnost. Rok odložené školní docházky může být využit k posílení obranyschopnosti dětského organismu, který pak není vyčerpán častým onemocněním, a dítě v první třídě tolik nezamešká vyučování.“ (Jucovičová, Žáčková, 2014)

2.1.2 Psychická zralost

Tato stránka připravenosti dítěte na vstup do školy je výrazně ovlivněna jednak vrozenými dispozicemi, dále se podílí celkový dosavadní průběh vývoje dítěte, zvláště pak rodinné prostředí a výchova. K tomu přistupuje obvykle pozitivní působení mateřských škol (upevnění hygienických a sociálních návyků, rozvíjí se nové pojmy a formy učení, informovanost v řadě oblastí, získávání dovedností...). (Šimíčková-Čížková, 2010)

Jucovičová, Žáčková zahrnují do psychické (duševní zralosti) několik rovin. Rozumovou, mentální vyspělost, vnímání (zrakové, sluchové), pozornost a paměť, emocionalita a odolnost vůči zátěži.

„Psychická zralost – kognitivní úroveň, citová a sociální vyspělost, kvalita vyjadřování.“ (Koťátková, 2011)

U dítěte na prahu školní docházky zjišťujeme prohloubenou diferenciaci jednotlivých mentálních funkcí a jejich narůstající inteligenci. K posuzování kritérií rozumové zralosti bývají zařazovány následující jevy:

- Přechod od celostního k pročleněnému vnímání (dítě vnímá a rozlišuje detaily, nepodléhá tolik globálnímu dojmu),
- Celková schopnost analýzy a syntézy v poznání,
- Schopnost konkrétních myšlenkových operací při zacházení s názorným materiálem (kategorie množství, pořadí, příčinnosti či následnosti),
- Schopnost trvalejší a záměrné paměti, v rámci níž se objevují i logické prvky (zapamatování je trvalejšího rázu než při čistě mechanické paměti nezralého dítěte),
- Odlišení reality a světa fantazie, sklon k realismu,

- Překonávání egocentrismu (v poznávací i sociální oblasti),
- Vůli ovládat pozornost (krátkodobá),
- Tvořivý, aktivní přístup ke světu,
- Přiměřený vývoj řeči,
- Rozlišení hry a povinnosti (vytrvalost při úkolu).

Pro dítě školsky zralé jsou typické zvědavost a tvořivý přístup ke světu. Dítě již není tolik hravé, samo se hlásí o úkoly a práci. Má zájem o nové poznatky a dovednosti, je aktivní, schopné občasné vytrvalejší, cílevědomé činnosti oproti dítěti nezralému, u něhož převažuje hravost, neúmyslná pozornost, spontánní, mechanické zapamatování a „konzumní“ přístup. Nezralé dítě se nechá lehce odklonit od započaté činnosti, není schopné vytrvalosti. (Šimíčková-Čížková, 2010)

2.1.3 Sociální zralost

Pro nástup do základní školy je velmi důležitou a při školních zápisech či vyšetřeních školní zralosti bohužel někdy i opomíjenou složkou sociální zralost. Často totiž bývá předpokládáno, že dítě, které se při zápisu stydí nebo bojí, si časem zvykne nebo se tzv. otrká, případně během doby od zápisu do nástupu základní školy „dozraje“. Sociální zralost je ale velmi důležitou složkou školní zralosti – vždyť dítě přechází ze „světa her“ do „světa práce a povinností“, získává nové životní role a bude muset v těchto rolích fungovat ve větším kolektivu dětí při větší zátěži. (Jucovičová, Žáčková, 2014)

Emoční a sociální zralostí podle Šimíčkové-čížkové (2010) rozumíme přiměřenou kontrolu citů a impulzů, schopnost pobývat bez úzkosti mimo svou rodinu v kolektivu vrstevníků, umět s nimi komunikovat, přijmout novou roli žáka a spolužáka, podřídit se autoritě učitele. Dítě po této stránce zralé je také schopno odložit splnění momentálních přání, podřídit se určitému režimu, usměrnit svou potřebu pohybu, nedožadovat se pozornosti a usměrnit další potřeby, pokud to vyžaduje společný cíl či společně provedený úkol.

„Školní zralost se zjišťuje u zápisu do první třídy; v situaci pochybnosti i speciálním vyšetřením, jehož součástí je i tzv. „orientační test školní zralosti“ (A. Kern, u nás modifikace tzv. Jiráskův test). Dítě, které má určité problémy s připraveností, může mít (na základě žádosti rodičů) tzv. odklad školní docházky a navštěvovat dále mateřskou školu nebo tzv. přípravný ročník základní školy (pokud jej škola organizuje)“. (Kolář, 2012)

Zralé dítě s dobrou podporou rodiny nároky školy bez problémů zvládá, nicméně u některých dětí (zejména těch nezralých) se mohou za kratší či delší dobu projevit příznaky

maladaptace. Například dítě se obtížně přizpůsobuje vedení nové autority; nevydrží se soustředit; nedokáže ovládnout spontánní impulzy k hraní, mluvení, k pohybu; nestačí tempu probírané látky; ztrácí duševní rovnováhu – je nespokojené, napjaté, úzkostné, neklidné, snadno se rozpláče; ztrácí motivaci, nechce jít do školy, nechce dělat úkoly; mohou se projevit i psychosomatické příznaky jako například tiky, bolest hlavy, bolesti břicha, navaluje se mu, zvrací, špatně spí, po ránu odmítá jíst ...“ (Bednářová, Šmardová 2011)

2.2 Školní připravenost

Školní připravenost je samotná připravenost dítěte ke školnímu vzdělávání z pohledu pedagoga. Můžeme se zahrnout např. zvládání sebeobsluhy, srozumitelné vyjadřování, grafomotoriku, schopnost pochopení a dodržování pravidel, zvládání prohry a neúspěchu a další. Dítě je taková „malá houba“, která do sebe celý život nasává informace ze svého okolí a naučí se věci především nápodobou ostatních.

„Termín školní připravenost v podstatě zahrnuje kompetence v oblasti kognitivní, emocionálně-sociální, pracovní a somatické, které dítě nabývá a rozvíjí učením, sociální zkušeností (zejména v MŠ). (Bednářová, Šmardová, 2011)

„Školní připravenost bychom mohli definovat jako způsobilost a stav rozvoje obecných a praktických vědomostí, dovedností a návyků, které umožní dítěti pokračovat ve svém vývoji prostřednictvím školního vzdělávání.“ (Koťátková, 2011)

„Poradenský pracovník (psycholog, speciální pedagog) provádí tzv. depistáž školní připravenosti. Zajímavým trendem je depistáž v terénu. V tomto případě provádí depistážní vyšetření poradenští pracovníci přímo v prostředí MŠ. Depistážní vyšetření se zaměřuje na orientační vyhledávání dětí školsky nezralých, dětí s nerovnoměrným vývojem a dětí mimořádně nadaných.“ (Syslová, 2018)

„Obecně se předpokládá, že každá ze složek školní zralosti a připravenosti musí dosáhnout určité „prahové“ úrovně má-li být dítě ve škole úspěšné. V nich jsou vlastně požadavky na jejich diagnostiku.“ (Hadj-Moussová, 2002)

Vstup dítěte do školy je podstatnou změnou v celém jeho způsobu života a pro většinu dětí znamená značnou zátěž. Dítě, dosud si převážně hrající nebo vykonávající činnost podle svého přání, je náhle tlačeno k soustavné, disciplinované práci, kontrolované autoritou, vyhodnocované nejbližšími lidmi, přičemž důvod učení dítě chápe pouze velmi nezřetelně. Dítě se musí obejít delší dobu bez rodičů a zapojit se do nového kolektivu. Snad nejvíce psychicky

ohrožující je srovnávání a hodnocení jeho výkonu s výkony spolužáků. Velké nároky klade škola na koncentraci pozornosti, dítě nevystačí se spontánní pozorností a úmyslná pozornost je v tomto věku značně unavující. (Šimíčková-Čížková, 2010)

3 Odklad školní docházky

„Povinná školní docházka začíná počátkem školního roku, který následuje po dni, kdy dítě dosáhne 6 roku věku, pokud mu není povolen odklad. Dítě, které dosáhne šestého roku věku v době od září do června příslušného školního roku, může být přijato k plnění povinné školní docházky již v tomto školním roce, je-li přiměřeně tělesně i duševně vyspělé a požádá-li o to jeho zákonný zástupce. Podmínkou přijetí dítěte narozeného v období od září do konce prosince k plnění povinné školní docházky podle věty druhé je také doporučující vyjádření školského poradenského zařízení, podmínkou přijetí dítěte narozeného od ledna do konce června doporučující vyjádření školského poradenského zařízení a odborného lékaře, která k žádosti přiloží zákonný zástupce“. (zákon č. 561/2004 Sb. § 36, odst. 3).

Zákonný zástupce musí dítě přihlásit k zápisu do povinné školní docházky od 1. dubna do 30. dubna daného roku, kdy má být zahájena povinná školní docházka dítěte do základní školy.

V tomto věku by mělo dítě mít rozvinuté percepčně motorické a kognitivní funkce, které jsou důležité pro učení se čtení, psaní, počítání. Mimo to by mělo být zralé po stránce fyzické a sociální i emocionální. Toto by měly teoreticky splňovat všechny děti ve věku šesti let, nicméně každé dítě se vyvíjí jinak, někdy rychle, někdy pomaleji, jiné méně rovnoměrně. (Jucovičová, Žáčková, 2014)

„Základní škola se již v posledních šestnácti letech proměnit směrem k respektování stavu rozvoje dítěte a s tím spojit diferencování a individualizaci přístupů a metod práce vhodných pro každé dítě. Můžeme říci, že odklad školní docházky se stal u rodičů jakousi normou, v pedagogicko-psychologických poradnách náplní práce, ač v evropském kontextu je něčím neznámým.“ (Kořátková, 2011)

Jak uvádí Kořátková (2011) „odklad školní docházky pro děti, které dosáhly šesti let uzákoněných pro vstup do základní školy, se stal v posledních letech natolik vrůstajícím problémem, že v posledním roce se to již týká prakticky čtvrtiny dětí, které mají nastoupit do školy.“

„Odložení školní docházky o jeden rok pak bývá realizováno u dětí výrazně školsky nezralých většinou ve více než v jedné rovině, či v případech, kdy je dítě nezralé sice jen v jedné rovině, ale jedná se o nezralost závažnějšího typu. Bývá pak konstatováno, že je nezralé například po stránce percepčně motorické, sociální, pracovní nebo kognitivní či fyzické anebo

že se u něj jedná o nerovnoměrný vývoj. Rodičům bývá také doporučeno po dobu odkladu školní docházky vzdělávání zaměřené na předškolní přípravu a výchovu v přípravném ročníku základní školy nebo v posledním ročníku školy mateřské, pokud lze předpokládat, že to bude prospěšné k vyrovnání vývoje dítěte.“ (Jucovičová, Žáčková, 2014)

„Z opakovaného sledování se ukázalo, že nezralí a nepřipravení bývají především chlapci, kteří dosahují šesti let v posledních dvou měsících před začátkem dalšího školního roku, kdy by měli jít do základní školy.“ (Kořátková, 2011)

Veškeré intervence se vstupem do základní školy se týkají výlučně dítěte. Ze všech tří rozhodujících proměnných (dítě, rodina, škola) ta manipulujeme pouze proměnnou dítěte. Pokud ono nevyhovuje nevysloveným požadavkům, je doporučován odklad školní docházky, zařazení do vyrovnávací (případně specializované) třídy.... Přitom předpokládáme, že během ročního odkladu dítě vyspěje (dozraje), osvojí si lépe chybějící dovednosti, a bude tak lépe připravené zvládat požadavky první třídy v následujícím roce. (Mertin, Gillernová, 2010)

„Rodiče shodně vnímají nástup dítěte do školy jako klíčovou událost, která v řadě ohledů ovlivnila jejich život. Vnesla do rodin potřebu se této záležitosti přizpůsobit, nutnost začlenit ji do životního rytmu, který dostává nový charakter. Nová životní dynamika přináší zároveň celou řadu nových povinností, větší potřebu zodpovědněji plánovat čas i nově hodnotit životní priority, které budou rodiny nadále upřednostňovat.“ (Franclová, 2013)

Děti se zpravidla do školy těší. To však v žádném případě není potvrzením jejich zralosti pro školu, i když tím rodiče poměrně často argumentují v situaci, kdy je jejich dítěti odborníky doporučen odklad školní docházky. (Opatřilová, 2006)

Právě, že nástup je hodně zátěžový pro rodiny a rodiče si to uvědomují, tak někteří začínají uvažovat, zda by jejich dítě nemohlo dostat odklad školní docházky a tím rodiče získali další rok na samotnou přípravu na nástup do základní školy a oddálili tak nástup nových povinností, které bezesporu naruší zavedený režim rodiny. Dítě, které je nezralé, může být v první třídě více neúspěšné a může se dostavit i neúspěch. Proto je vždy dobré, pokud si rodiče nevědí rady, jestli je jejich dítě zralé pro vstup do 1. třídy, kontaktovat příslušná odborná pracoviště – pedagogicko-psychologickou poradnu (PPP) nebo speciálně pedagogické centrum (SPC) – a požádat je o vyšetření. Dítě, které mělo odloženou školní docházku o jeden školní rok, se musí další rok účastnit zápisu opětovně, odklad mu nezajistí přijetí pro další školní rok.

Právě s přibývajícím odklady se ministerstvo školství rozhodlo pro posunutí zápisů do základní školy z původního měsíce ledna a února na měsíc duben, s myšlenkou, že se sníží počet odkladů školní docházky. Tato změna vešla v platnost v roce 2017.

3.1 Právní náležitosti odkladu školní docházky

Zápis je jednou z možných příležitostí, kdy může pedagog posoudit, jestli je dítě zralé a připravené pro plnění povinné školní docházky. Dále na nezralost dítěte mohou upozornit sami rodiče, ale i pedagogové mateřské školy, kterou dítě navštěvuje. V případě, že dítě není připraveno pro nástup povinné školní docházky může zákonný zástupce požádat o odklad povinné školní docházky.

„Není-li dítě tělesně nebo duševně přiměřeně vyspělé a požádá-li o to písemně zákonný zástupce dítěte v době zápisu dítěte k povinné školní docházce podle § 36 odst. 4, odloží ředitel školy začátek povinné školní docházky o jeden školní rok, pokud je žádost doložena doporučujícím posouzením příslušného školského poradenského zařízení, a odborného lékaře nebo klinického psychologa. Začátek povinné školní docházky lze odložit nejdéle do zahájení školního roku, v němž dítě dovrší osmý rok věku“. (zákon č. 561/2004 Sb. §37).

Odklad povinné školní docházky může ředitel základní školy navrhnout také tehdy „pokud se u žáka v prvním roce plnění povinné školní docházky projeví nedostatečná tělesná nebo duševní vyspělost k plnění povinné školní docházky, může ředitel školy se souhlasem zákonného zástupce žákovi dodatečně v průběhu prvního pololetí školního roku odložit začátek plnění povinné školní docházky na následující školní rok.“ (zákon č. 561/2004 Sb. §37)

3.2 Subjekty, které mohou doporučit odklad školní docházky

Mateřská škola (MŠ)

Prostředí „školky“ má rostoucí význam pro socializaci dítěte. Socializace dítěte a jeho výchova k sebevědomí a sociální kompetenci stále více leží v rukou učitele mateřských škol. Jejich podíl je velmi významných pro pozitivní vývoj dítěte a zvládnutí problematického chování. Škola zprostředkovává nejen kontakt s vrstevníky, ale je i prostorem pro výchovné působení. (Hoskovcová, 2006).

„Předškolní výchovně-vzdělávací instituce spadající do školské soustavy v ČR. Název s odvoláním na tradici (J. A. Komenský. Určená pro děti od tří do šesti let (v případě školního odkladu i déle). Pracuje podle Rámcového vzdělávacího programu pro předškolní vzdělávání (některé MŠ používají alternativní program). Významná funkce: připravit ke vstupu do 1. třídy

základní školy. Pobyt dětí v mateřské škole dobrovolný; rodiče platí určitý poplatek. Poslední ročník povinný a bezplatný.“ (Kolář, 2013)

Jak uvádí Hadj-Mousová (2002) „zkušená učitelka, která dítě zná a rozumí mu, hodnotí individuální vzdělávací pokroky a může včas zachytit nerovnoměrnosti či jiné odlišnosti ve vývoji dítěte.“

Pedagogicko-psychologické poradenské služby

Cílem těchto služeb „je poskytovat podporu a odbornou pomoc při řešení osobních problémů dětí a žáků, zajišťovat a řešit obtíže a problémy psychického a sociálního vývoje žáků v průběhu edukačního procesu, při prevenci sociálně patologických jevů a při volbě povolání a profesionální orientaci. Odborná pomoc probíhá formou diagnostiky, intervence, konzultace nebo podávání informací.“ (Bartoňová, 2016)

Pedagogicko-psychologická poradna (PPP)

Činnost pedagogicko-psychologické poradny vychází ze školského zákona § 116 a poté vyhláškou č. 72/2005 Sb. o poskytování poradenských služeb ve školách a školských poradenských zařízeních.

„Poradna poskytuje pedagogicko-psychologickou pomoc (zajišťuje připravenost dětí pro školní docházku, pomáhá žákům, učitelům a rodičům v případech zvýšeného rizika žákovského neprospěchu, osobních či sociálních problémů žáků), speciálně pedagogickou pomoc (zajišťuje speciální vzdělávací potřeby znevýhodněných žáků, vypracovává odborné posudky pro jejich správné zařazení, radí učitelům i rodičům), poskytuje metodickou pomoc školám a provádí prevenci negativních jevů ve školách. Služby poskytuje jak ambulantně v poradně, tak při návštěvách ve školách a školských zařízeních“. (Průcha, Walterová, Mareš, 2013, In. Vyhláška MŠMT č.72/2005 Sb.)

„Činnost PPP, je zaměřená zejména na komplexní psychologickou, speciálněpedagogickou a sociální diagnostiku, jejímž cílem je především zjištění příčin poruch učení, příčin poruch chování, příčin dalších problémů ve vývoji osobnosti, výchově a vzdělávání dětí a mládeže a individuálních předpokladů v souvislosti s profesní orientací žáků.“ (Bartoňová, 2016)

Speciálně – poradenské centrum (SPC)

„Těžiště služeb poskytovaných SPC spočívá v systematické speciálně pedagogické, psychologické a psychoterapeutické práci. Služby mají komplexní charakter a jsou zaměřeny zejména na podporu integrovaných dětí a žáků se zdravotním postižením v běžných školách a školských zařízeních.“ (Bartoňová, 2016)

Odborný tým tvoří speciální pedagog, psycholog a sociální pracovník, Dle druhu může být tým doplněn dalšími odbornými pracovníky. (Brožová, 2010)

4 Pedagogický výzkum

Pro získání dat, ohledně odkladů školní docházky, byla použita dotazníková metoda, kdy byl vytvořený dotazník pro učitele v mateřských školách, kteří mají ve třídě nebo třídu předškolních dětí v posledním povinném roce vzdělávání. Tento dotazník byl rozeslán formou odkazu, pedagogům mateřských škol a byl uveřejněný i na stránce sociální sítě skupiny, kde si pedagogové vyměňují své zkušenosti a poskytují rady mezi sebou a jsou ochotni vyplnit i dotazníky.

Pedagogy mateřských škol byli vybráni z důvodu, že mají větší přehled v problematice odkladu povinné školní docházky u dětí v předškolním věku. Zjišťovány byly příčiny odkladu a jejich pohled na odklady či jejich vlastní zkušenosti s odklady školní docházky.

Na základě uveřejněného dotazníku byla sesbírána, zpracována a vyhodnocena potřebná data od respondentů. Dotazník byl sestaven na internetových stránkách www.surveymonkey.com, kdy oslovení učitelé odpovídali na otázky postupně a neměli možnost se k otázkám vracet a měnit je.

5 Vyhodnocení výsledků dotazníkového šetření

Data získaná při dotazníkovém šetření byla sestavena do tabulek a znázorněna pomocí grafů. Dotazník obsahoval 16 otázek, kdy byla kombinace uzavřených a otevřených odpovědí, ve většině otázek měli respondenti (pedagogové mateřských škol) vybrat jen jednu odpověď. Pro vyhodnocení dat z dotazníku, bylo potřeba, aby bylo vyplněno pedagogy 100 dotazníků. Oslovení pedagogové byli, jak moji kolegové ze studijní třídy, kteří pracují v MŠ, tak i učitelé z okolí města Šternberka, kde pracují a učitelé ze skupiny na sociální síti, kdy všichni dostali odkaz na vyplnění dotazníku on-line.

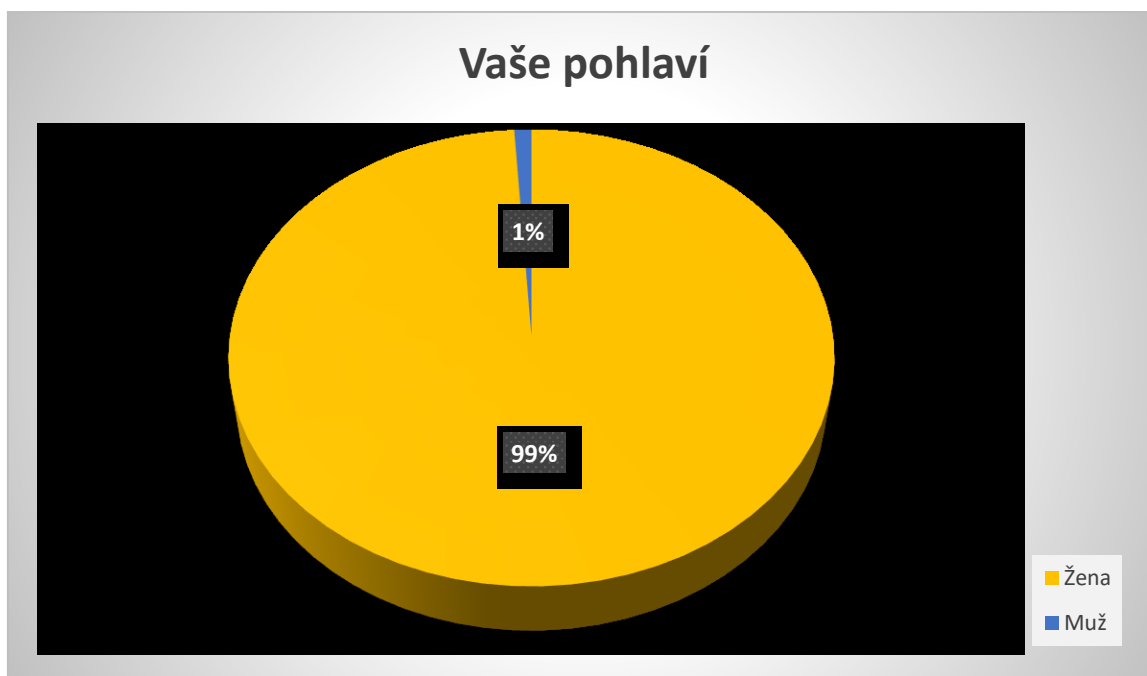
Téma dotazníku: Příčiny odkladu povinné školní docházky z pohledu učitele.

Otázka č. 1

Tabulka 1

Vaše pohlaví	Počet (%)
Žena	99
Muž	1
Celkem	100

Zdroj: data ze www.surveo.com

Graf 1 Zdroj: Excel

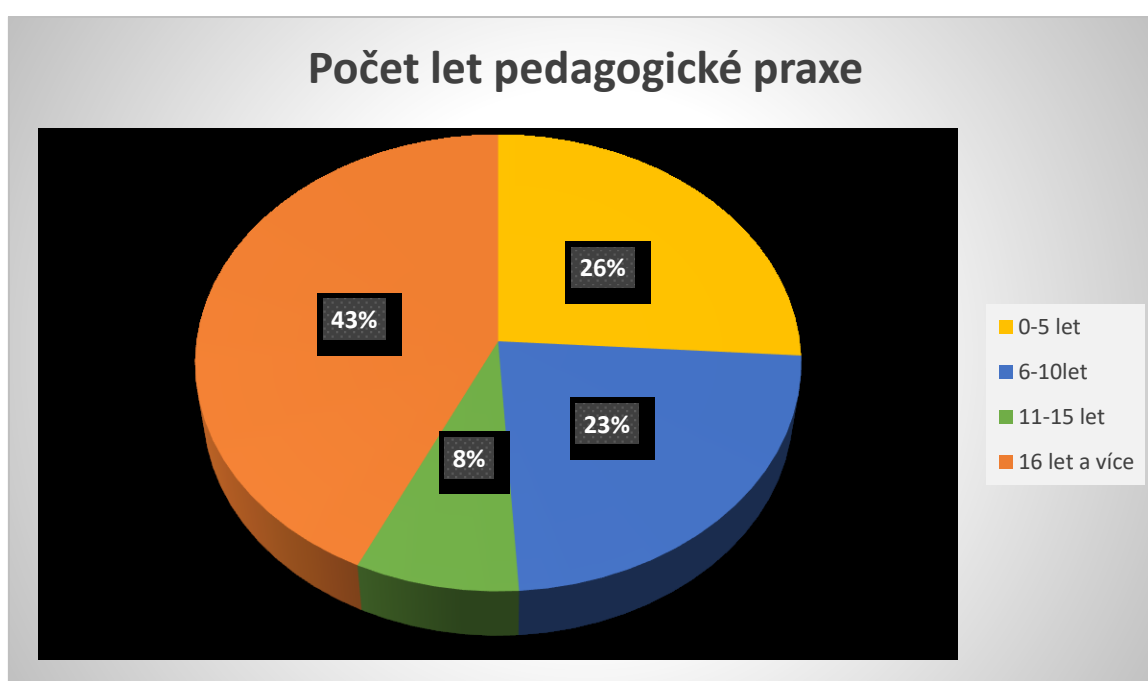
Záměrem bylo zjistit, zda se výzkumu zúčastní i pedagogové mužského pohlaví, ale získaných dat je zřejmé, že výzkumný vzorek tvořilo 99 % žen a pouhé 1 % tvořil muž.

Otázka č. 2

Tabulka 2

Počet let pedagogické praxe	Počet odpovědí
0–5 let	26
6-10 let	23
11-15 let	8
16 let a více	43
Celkem	100

Zdroj: data ze www.surveo.com

Graf 2 Zdroj: Excel

Vyhodnocení:

Otázka zaměřená na délku praxe měla zjistit, jak dlouhou pedagogickou praxi mají zúčastnění učitelé. Dá se očekávat, že s větším počtem let praxe budou učitelé schopni poskytnout více informací a názorů na odklad školní docházky.

Zkušených pedagogů, podle sesbíraných dat odpovědělo na dotazník nejvíce s praxí v předškolním vzdělávání od 16 let a výše a to 43 %, dá se tedy usuzovat, že by tito pedagogové mohli problematiku odkladů školní docházky více zhodnotit. Naopak nejméně se sešlo odpovědí od pedagogů, jejichž praxe dosahovala mezi 11-15 roky v předškolním vzdělávání. Zbývající dvě skupiny (0-5 a 6-10) potom měli zastoupení v rozdílu 3 %.

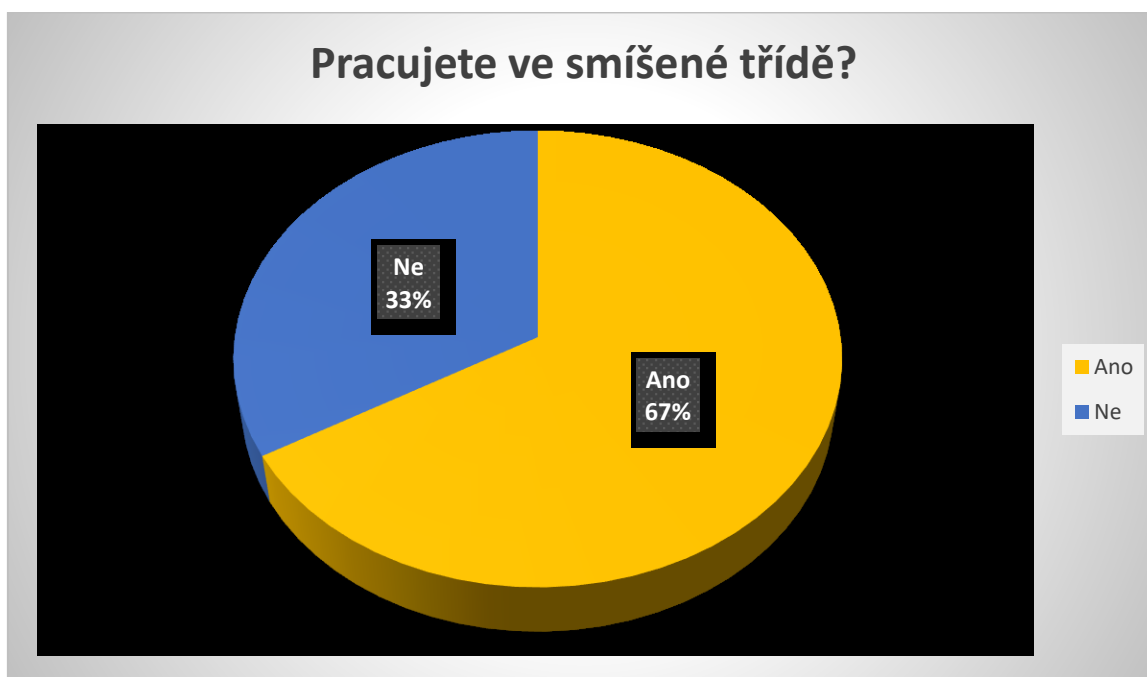
Ze získaných dat tedy vyplývá, že odpovídalo na dotazník více učitelů, kteří mají v předškolním vzdělávání delší praxi a tím by mohli poskytnou i více informací a zkušeností o odkladech.

Otázka č. 3

Tabulka 3

Pracujete ve smíšené třídě	Počet odpovědí
Ano	64
Ne	36
Celkem	100

Zdroj: data ze www.survio.com

Graf 3 Zdroj: Excel

Vyhodnocení:

U této otázky šlo o zjištění, jakou třídu vedou učitelé, zda třídu smíšenou, kde jsou děti různého věku, či třídu dětí v posledním roce povinné školní docházky. Kdy každé složení má své možné klady i zápory v oblasti vzdělávání. Získaná data byla měla ukázat, zda pedagogové mají větší práci s přípravou, kdy musí sestavit řízené činnosti přiměřené ke smíšené skupině nebo naopak pro třídu dětí, připravujících se na zápis do 1. třídy.

Větší počet odpovídajících pedagogů, a to 67 %, pracuje ve třídě s dětmi různého věku, nemají třídu jen samotných předškoláků a musí tedy svoji práci více připravit pro všechny děti věkových skupin.

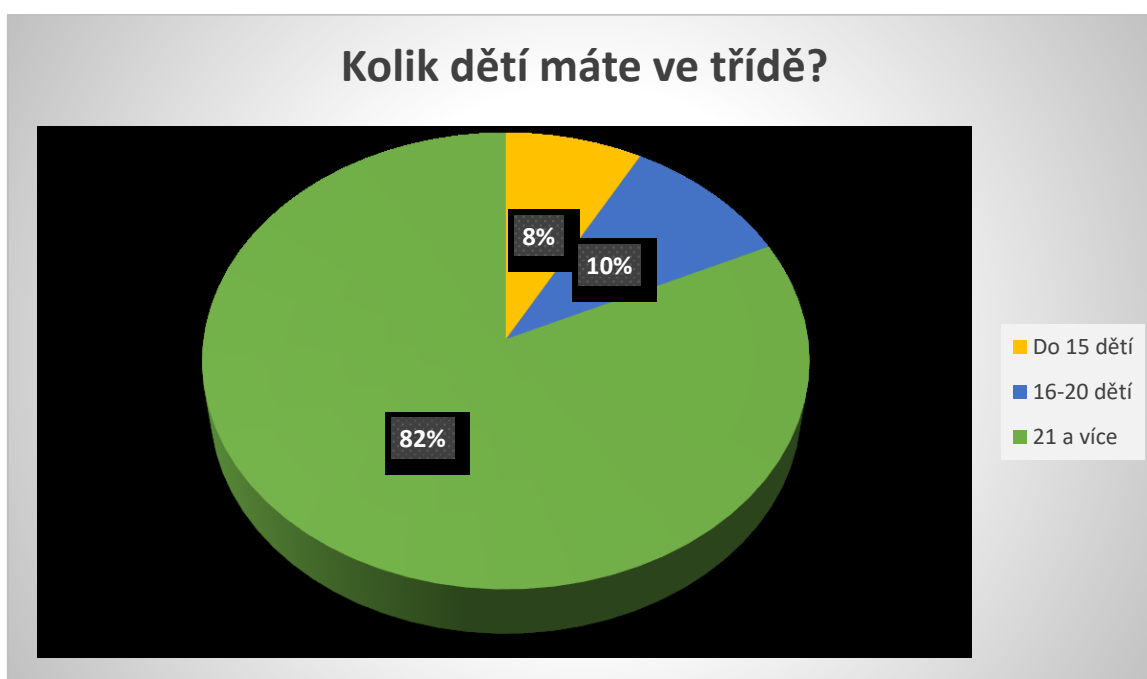
Ze sesbíraných odpovědí je vidět, že pedagogové pracují ve smíšených třídách, kdy lze očekávat, že tyto děti mohou mít lépe podpořenou psychickou i sociální zralost, díky dennímu kontaktu ve třídě, kde se potkávají s dětmi různého věku a při práci je může učitel sledovat, jak jsou schopny pracovat v rušivém prostředí.

Otázka č. 4

Tabulka 4

Kolik dětí máte ve třídě?	Počet odpovědí
Do 15 dětí	8
16–20 dětí	10
21 a více dětí	82
Celkem	100

Zdroj: data ze www.surveio.com

Graf 4 Zdroj: Excel

Vyhodnocení:

Otázka zjišťuje, jak moc jsou naplněny třídy dětmi, zda se mezi učiteli najdou i ti kteří vzdělávají ve třídě i menší počet dětí.

Při vyhodnocování odpovědí na otázku ohledně počtu dětí ve třídě, odpovědělo 82 % dotazovaných učitelů, že mají ve třídě více jak 21 dětí, naopak se skupinou do 15 dětí pracuje pouhých 8 % dotazovaných pedagogů.

Získané odpovědi ukázaly, že MŠ naplňují kapacitu třídy na plný možný počet dětí, kdy to je ovlivněno i kapacitou školy, jejím umístěním (vesnice, menší města) a v kombinaci s dětmi různého věku, mají učitelé náročnější práci s přípravou tak, aby dostatečně rozvíjela všechny děti.

Otázka č. 5

Tabulka 5

Kolik předškoláků se nachází ve vaší třídě?	Počet odpovědí
1-2 děti	6
3-4 děti	6
5-6 dětí	15
7 a více dětí	73
Celkem	100

Zdroj: data ze www.surveo.com

Graf 5 Zdroj: Excel

Vyhodnocení:

Zde by mělo být zjištěno, kolik předškoláků mají ve třídě dotazovaní pedagogové v současné době, kolik se jich připravuje pro nástup do 1 třídy základní školy.

Z pohledu na graf je vidět, že největší procento zastoupených předškoláků ve třídě je od 7 dětí a více, tedy 73 %, kdy se může jednat, jak o třídu jen předškoláků, ale při silném ročku nemusí být výjimkou i více jak 7 dětí předškolního věku v jedné třídě.

Z dat získaných od pedagogů vyplývá, že se v jejich třídách nachází větší počet dětí předškoláků.

Otázka č. 6

Tabulka 6

Kolik z nich má odklad školní docházky?	Počet odpovědí
1	31
2	33
3 a více	36
Celkem	100

Zdroj: data ze www.surveio.com

Graf 6 Zdroj: Excel

Vyhodnocení:

Očekává se, že získaná data by mohly být vyrovnaná, protože pokud jde o otázku odkladů, tak se o nich neustále mluví a jak je uvedeno i v teoretické části práce, s odklady se učitelé setkávají stále častěji.

U otázky, kolik z předškoláků má odklad školní docházky, se data v množství odpovědí od sebe příliš nelišily. Pokud bychom otázku porovnávali s otázkou předchozí, tak při počtu předškoláků ve třídě od 7 dětí, by mohly mít odklad i více jak 3 děti.

Z vyhodnocení otázky vyplývá, že se ve třídách dotazovaných pedagogů nachází více dětí, které dostali odklad školní docházky.

Otázka č. 7

Tabulka 7

Kdo má častěji odklad školní docházky?	Počet odpovědí
Chlapci	62
Dívky	1
Nelze určit	37
Celkem	100

Zdroj: data ze www.surveio.com

Graf 7 Zdroj: Excel

Vyhodnocení:

Danou otázkou se očekává, zda pedagogové vyplňující dotazník, jsou schopni podle svého názoru a zkušeností sdělit, zda odklad mají častěji chlapci či dívky nebo se někteří přikloní k variantě, kdy nechtějí volit.

Předpokládá se, že sběrem dat, se potvrdí informace získané z literatury, kde je uvedeno, že chlapci (především narození v letních měsících) bývají nezralí a nepřipravení pro nástup do základní školy.

Pokud jde o problematiku, odkladu podle pohlaví, tedy zda odklad mají častěji dívky nebo chlapci, volilo 62 % dotazovaných odpověď chlapci. 37 % dotazovaných učitelů vybralo neutrální odpověď nelze určit a 1 % uvedlo jako odpověď dívky.

Z odpovědí zúčastněných pedagogů vyplývá, že se shodují s názorem uvedeným literatuře, tedy že chlapci jsou ti, kteří mají častěji odklad školní docházky.

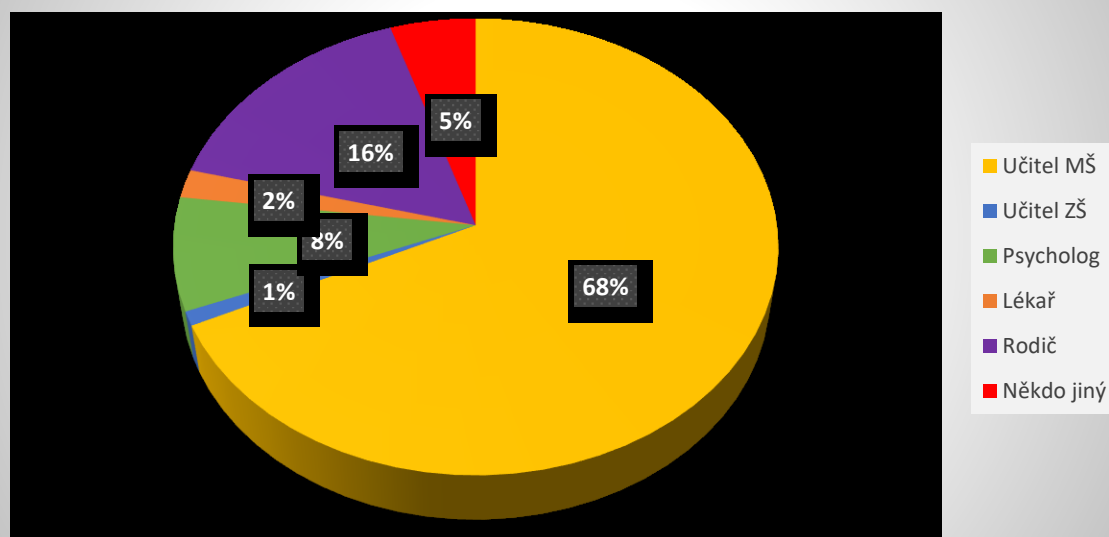
Otázka č. 8

Tabulka 8

Odklad školní docházky dítěti navrhnul:	Počet odpovědí
Učitel MŠ	68
Učitel ZŠ	1
Psycholog	8
Lékař	2
Rodič	16
Někdo jiný	5
Celkem	100

Zdroj: data ze www.survio.com

Odklad školní docházky dítěti navrhnul:

Graf 8 Zdroj: Excel

Vyhodnocení:

U vyplnění odpovědi na otázku, kdo byl ten, kdo byl iniciátorem myšlenky odkladu docházky u dítěte, bylo mělo být zjištěno, zda se učitelé shodují s odbornou literaturou, kde se uvádí, že jsou to právě pedagogové v MŠ, kteří odklad navrhnou jako první.

Při otázce, kdo navrhnul dítěti odklad, pedagogové volili odpověď učitel MŠ v 68 %, kde je vidět, že učitel s dítětem tráví větší část dne a je schopen odhalit, v jaké oblasti, je dítě slabší a je pro něj odklad školní docházky správnou volbou, i když konečné slovo má při rozhodování rodič. Rodič byl volen pedagogy, jako druhá odpověď s 16 %, kdy rodiče navrhli pro své dítě odklad školní docházky. Pokud dotazovaní zvolili odpověď někdo jiný, tak byl ve dvou případech zvolen speciální pedagog, jinak nebylo uvedeno.

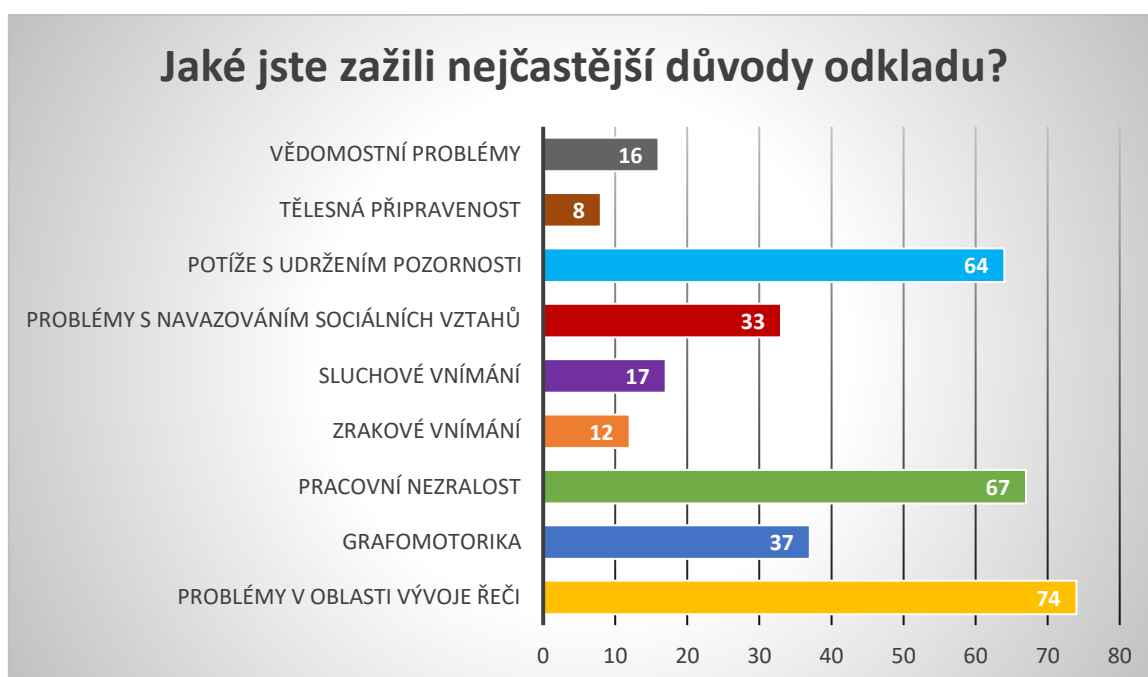
Ze získaných dat vyplývá, že zúčastnění pedagogové se shodují s literaturou, že to byli oni, kdo navrhl odklad u dítěte. Učitelé jsou těmi, kdo s dětmi tráví nejvíce času během všedního dne, tedy dokáží i posoudit, zda je dítě zralé pro vstup do ZŠ či nikoli. Rozhodnutí pak ale zůstává na rodičích.

Otázka č. 9

Tabulka 9

Jaké jste zažili nejčastější důvody odkladu?	Počet odpovědí
Problémy v oblasti vývoje řeči	74
Grafomotorika	37
Pracovní nezralost	67
Zrakové vnímání	12
Sluchové vnímání	17
Problémy s navazováním sociálních vztahů	33
Potíže s udržením pozornosti	64
Tělesná připravenost	8
Vědomostní problémy	16
Celkem	328

Zdroj: data ze www.surveo.com

Graf 9 Zdroj: Excel

Vyhodnocení:

Očekává se, že pedagogové zvolí podle svých zkušeností, nejčastější důvody odkladu, pokud pomineme genetiku. Jak je v teoretické části, kapitoly odkladu uvedeno, odklad bývá realizovaný u dětí nezralých většinou ve více než jedné rovině, případně v jedné rovině, ale jde o nezralost závažnějšího typu.

Jako nejčastější důvody volili učitelé variantu Problémy v oblasti vývoje řeči (74 %), Pracovní nezralost (67 %) a Potíže s udržení pozornosti (64 %). U této otázky mohli učitelé zvolit více variant odpovědi, při získaném počtu odpovědí a počtu respondentů, volily přibližně 3 odpovědi.

Z odpovědí vyplývá, že pokud nejsou složky školní zralosti a připravenosti v určité úrovni, pak zúčastnění pedagogové vidí jako nejčastější důvody odkladu právě oblast vývoje řeči, pracovní nezralosti a udržení pozornosti.

Otázka č. 10

Tabulka 10

V čem spatřujete negativní vlivy, které podporují nezralost dítěte?	Počet odpovědí
Zaneprázdněnost rodičů	41
Pasivní trávení volného času	52
Velké počty dětí ve třídě v MŠ	7
Celkem	100

Zdroj: data ze www.survio.com

Graf 10 Zdroj: Excel

Vyhodnocení:

Jde o zjištění, co dotazovaní pedagogové spatřují z uvedených za negativní a podporující nezralost dítěte, kterému může být udělen odklad školní docházky.

Pedagogové spatřují v 93 %, jako negativní vlivy zaneprázdněnost rodičů a pasivní trávení volného času, které mohou mít vliv na nezralost dítěte. Dnešní doba je uspěchaná, rodiče tráví více času v práci během týdne a k dětem se dostávají v odpoledních hodinách a řeší další věci s chodem rodiny a většina dětí svůj volný čas tráví u televize, počítačů a tím se tolik nerozvíjí.

Z vyhodnocených dat vyplývá, že dotázaní pedagogové vidí, jako negativní pasivní trávení volného času, které je bez dostatečných podnětů pro rozvoj dítěte a také zaneprázdněnost rodičů se jeví jako další možný dopad na nezralost dítěte.

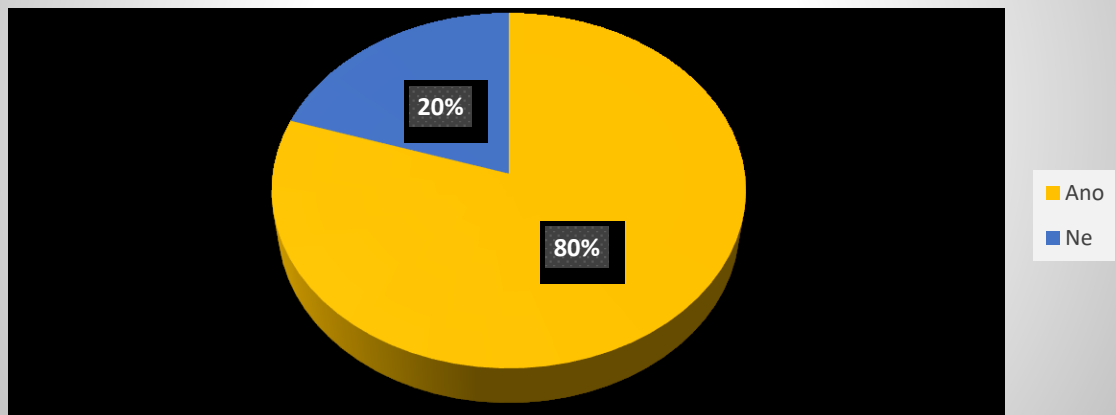
Otázka č. 11

Tabulka 11

Setkal/a jste se někdy se situací, kdy dítě nastoupilo do ZŠ i přes doporučený odklad školní docházky?	Počet odpovědí
Ano	80
Ne	20
Celkem	100

Zdroj: data ze www.survio.com

Setkal/a jste se někdy se situací, kdy dítě nastoupilo do ZŠ i přes doporučený odklad školní docházky?

Graf 11 Zdroj: Excel

Vyhodnocení:

Otázkou se snažíme získat odpovědi na otázku nástupu do základní školy i přes doporučený odklad, v jaké míře se s touto situací dotazovaní setkávají. Očekává se, že se pedagogové s takovou situací setkávají, protože poslední slovo při rozhodování o odkladu školní docházky mají ze zákona právě rodiče.

Ze získaných odpovědí je vidět, že 80 % dotazovaných učitelů se setkala se situací, kdy i přes doporučený odklad školní docházky, dítě nastoupilo do základní školy. Pokud dítě dostane potvrzený odklad od odborníka, jde vždy jen o doporučení a konečné rozhodnutí, zůstává na zákonném zástupci, tedy rodiči. Pouhých 20 % pedagogů se se situací nástupu do základní školy, přes doporučený odklad neseťkalo.

Z vyhodnocení otázky tedy vyplývá potvrzení, že se dotazovaní pedagogové s nástupem do školy i přesto, že mají tu možnost odkladu, tuto možnost nevyužijí a rozhodnou se pro vstup dítěte do 1. třídy.

Otázka č. 12

Tabulka 12

Setkal/a jste se za dobu své praxe s navrácením dítěte ze ZŠ zpět do MŠ?	Počet odpovědí
Nikdy	52
1-2 krát	45
3-4 krát	3
Celkem	100

Zdroj: data ze www.surveo.com

Graf 12 Zdroj: Excel

Vyhodnocení:

U otázky chce zjistit, zda se dotazovaní učitelé za svoji pedagogickou praxi setkali se situací, kdy dítě nastoupilo do základní školy a z ní bylo vráceno ke vzdělávání zpět do mateřské školy. Tato možnost podle školského zákona je možná, jde o dodatečný odklad povinné školní docházky se souhlasem zákonného zástupce dítěte.

Z otázky č. 12 je vidět, že 45 % pedagogů vyplňující dotazník, se setkali se situací za dobu své praxe 1-2 krát, kdy dítě bylo po nástupu do základní školy vráceno zpět ke vzdělávání do mateřské školy. Naopak 52 % se s touto situací, za dobu své pedagogické praxe, nikdy nesešlo.

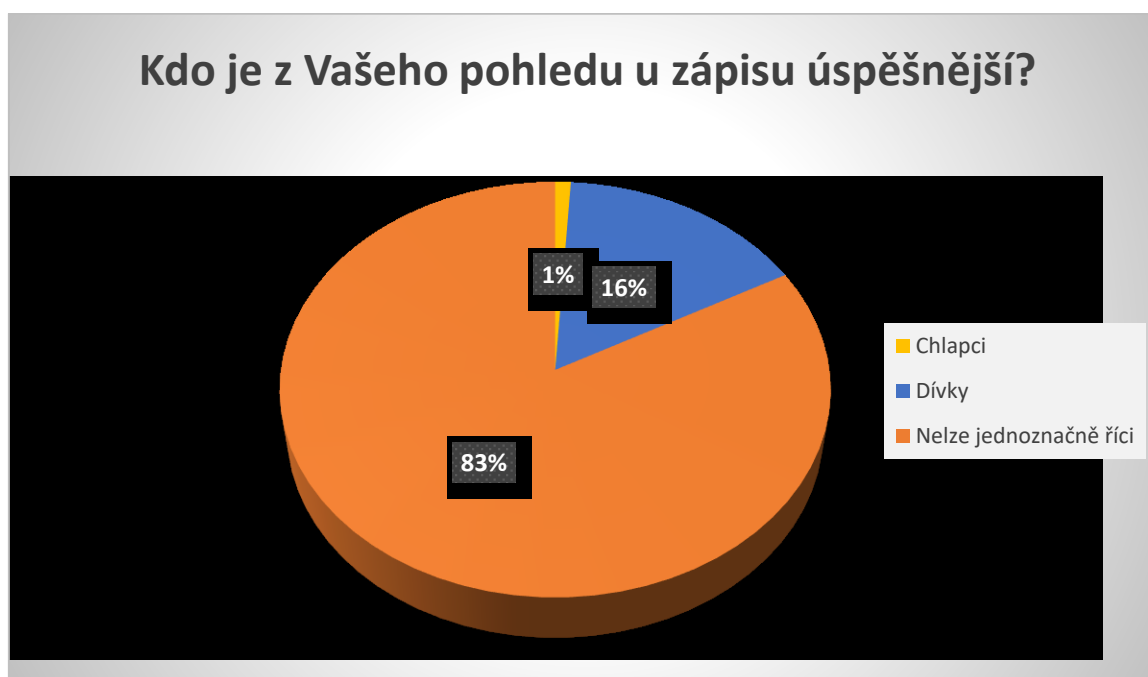
Ze zjištěných výsledků vyplývá, že se dotazovaní pedagogové opravdu setkali se situací dodatečného odkladu povinné školní docházky.

Otázka č. 13

Tabulka 13

Kdo je z Vašeho pohledu u zápisu úspěšnější?	Počet odpovědí
Chlapci	1
Dívky	16
Nelze jednoznačně říci	83
Celkem	100

Zdroj: data ze www.surveo.com

Graf 13 Zdroj: Excel

Vyhodnocení:

Otázka se zaměřuje na zjištění, kdo je u zápisu úspěšnější, kdy u možnosti chlapci či dívky mají uvést důvod svého výběru. Dá se předpokládat, že by u této otázky mohli učitelé volit dívky, díky informacím z teoretické části, že chlapci mívají častěji odklad školní docházky.

Pokud měli tedy pedagogové určit, kdo je u zápisu úspěšnější, tak se v 83 % shodli na variantě, že to nelze jednoznačně říci. Dále pak 16 % volilo variantu odpovědi dívky, uváděny byly důvody výběru této varianty, že dívky jsou vyzrálejší, pečlivější a snaživější.

Z hodnocení vyplývá, že oslovení učitelé volili variantu, kdy nelze tuto informaci o úspěchu u zápisu jednoznačně říci.

Otázka č. 14

Tabulka 14

U dětí s odkladem se edukačně stimulační program zaměřuje:	Počet odpovědí
Na celou osobnost	65
Na oblast, která byla důvodem odkladu	35
Celkem	100

Zdroj: data ze www.surveo.com

Graf 14 Zdroj: Excel

Vyhodnocení:

Touto otázkou by mělo být zjištěno, zda se pedagogové u dětí s odkladem povinné školní docházky více zaměřují na oblast(i), které byli důvodem odkladu nebo naopak rozvíjí dítě po všech stránkách. Předpokládá se, že pedagogové budou rozvíjet dítě při řízených

činnostech, tak aby se rozvíjela celá jeho oblast a podpořila se ta oblast, která byla důvodem odkladu.

V oblasti rozvoje dětí předškolního věku s navrženým odkladem se pedagogové shodli v 65 % na odpovědi, že se zaměřuje jejich edukačně stimulační program na celou osobnost dítěte. Naopak 35 % se zaměřuje především na rozvoj oblastí, které dítě potřebuje více rozvíjet a byly důvod odkladu školní docházky.

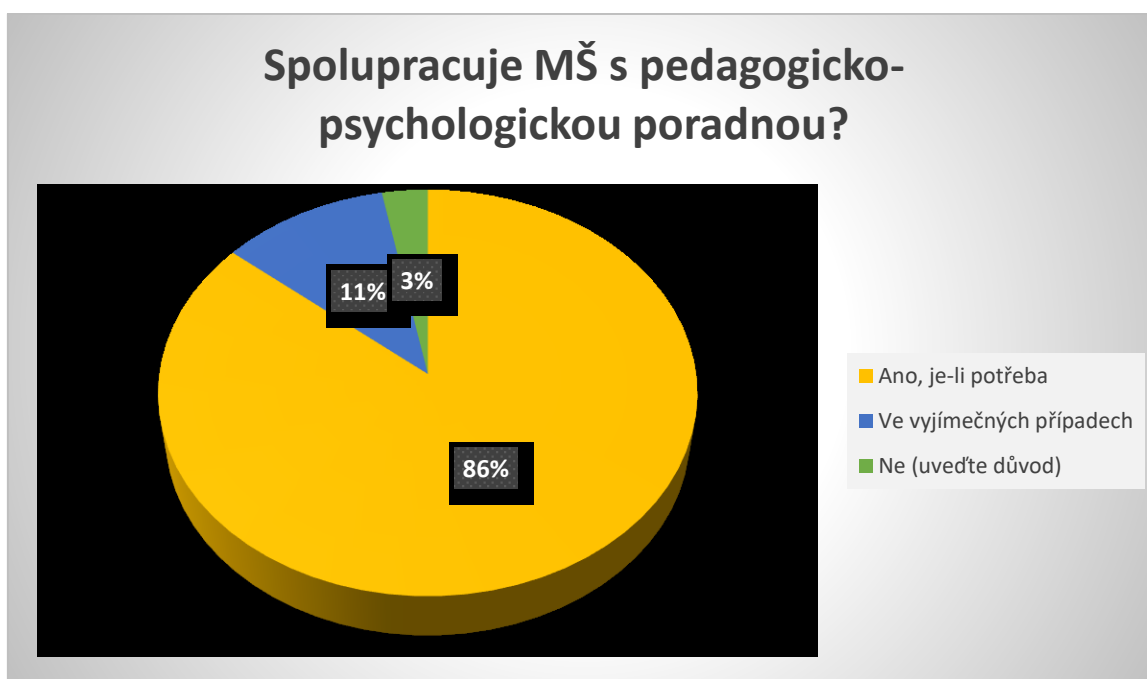
Z vyhodnocení této otázky vyplývá, že se opravdu pedagogové zaměřují na rozvoj celé osobnosti a nesoustředí se pouze na oblast(i) odkladu.

Otázka č. 15

Tabulka 15

Spolupracuje MŠ s pedagogicko-psychologickou poradnou?	Počet odpovědí
Ano, jeli potřeba	86
Ve výjimečných případech	11
Ne (uved'te důvod)	3
Celkem	100

Zdroj: data ze www.survio.com

Graf 15 Zdroj: Excel

Vyhodnocení:

U dotazovaných pedagogů je zjišťováno, zda jejich mateřská škola spolupracuje s Pedagogicko-psychologickou poradnou. Pokud bude jejich volba Ne, mají uvést i důvod. Jak je uvedeno v teoretické části PPP se nezabývá jen samotnými odklady školní docházky, ale také poskytuje komplexní psychologickou pomoc či sociální diagnostiku.

Pokud šlo o zjištění, zda mateřské školy a její pedagogové spolupracují s PPP, tak 86 % z nich volilo odpověď Ano, je-li to potřeba a pokud potřebují odbornou konzultaci či radu, tak se na PPP obrací a spolupracují s ní. Překvapující byli důvody u odpovědi Ne, kdy měl být uvedený důvod, tak by se učitelé rada PPP hodila, ale vedení MŠ nemá o spolupráci s PPP zájem, nebo že PPP nebere vůbec ohledy na jejich názor k odkladu a výsledek vyšetření, stanoví jen na základě vlastního vyšetření, špatná spolupráce PPP s MŠ.

Z dotazníkového šetření odpovídajících pedagogů vyplývá, že opravdu jejich mateřské školy spolupracují v případě potřeby v Pedagogicko-psychologickou poradnou a využívají její služby a pomoc.

Otázka č. 16

Jaký je Váš názor v problematice odkladu povinné školní docházky.

Tato otázka byla volná pro odpovědi pedagogů vyplňující dotazník, aby se mohli vyjádřit k tématu odkladu školní docházky, jaký k němu mají oni sami názor. Někteří dotazovaní zanechali stručné odpovědi v podobě – hlavní slovo má vždy rodič; udělují se někdy zbytečně, aby si dítě pohrálo; pohodlnost rodičů; udělují se velmi často, i když nejsou na místě.

Pokud se učitelé rozepsali uváděli některé informace, které byli v otázkách dotazníku a přidali i své osobní zkušenosti z praxe, díky tomu tato otázka byla do dotazníku zařazena.

- *Odklady má již každé 5 dítě ve třídě, pro mnoho z dětí to nemá žádný efekt a spíše je to brzdí v rozvoji, pokud se jedná o požádání odkladu ze strany rodiče.*
- *Když dítě není zralé na vstup do ZŠ, je odklad na místě.*
- *Nutný individuální přístup, Někdy je odkal na místě, někdy si chtějí rodiče o rok odložit povinnosti.*
- *Čím dál víc dětí potřebuje odklad. Důvodem bývá nečinnost rodičů.*

- *U dětí, které nastupují do MŠ jako předškoláci a stráví v MŠ pouze rok, je obtížné splnit za rok všechny požadavky a nároky na přirozený a správný nástup do ZŠ.*
- *Proti minulým rokům mají děti větší problémy v jazykové oblasti, v sociální zralosti, udržení pozornosti, samostatnosti. Pokud dítě není zralé k nástupu do MŠ, jsem jednoznačně pro odklad.*
- *V některých případech, které jsem zažila, byl odklad zbytečný – maminka nechtěla, aby mladší dítě chodilo samo do školky, a tak z tohoto důvodu požádala o odklad u lékařky...mladšímu dítěti to vůbec neprospělo a starší se nudil, protože byl zralý pro první třídu ve všech směrech.*
- *PPP jsou přeplněné, nemají na děti tolik času a hodnotí je na základě jednoho jediného výstupu.*
- *Odklad je v odůvodněných případech velmi prospěšný. Děti dozrají po všech stránkách, velmi znatelný rozdíl je především u „letních“ chlapců. Jsem ale proti zbytečným odkladům např. z důvodu velké zaměstnanosti rodičů, prodloužení dětství ...*
- *Rodiče se nesnaží děti rozvíjet doma a spoléhají pouze na dovednosti a znalosti získané ze školky. Rodiče si přejí odklad, přestože podle učitele v MŠ by dítě základní školu zvládlo a PPP přistoupí na přání rodičů, dítě je pak zbytečně déle v MŠ.*
- *Některá poradenská zařízení neberou ohled na doporučení učitele MŠ a odklad doporučí/nedoporučí za základě vlastní diagnostiky. Myslím si, že je důležité, aby poradenské zařízení přihlédlo také k informacím a názoru učitelek MŠ, které s dítětem pracují denně a vidí, jak prakticky funguje, plní úkoly, jak se chová v kolektivu a v konfliktních situacích.*

6 Shrnutí výsledků výzkumného šetření

Ze získaných informací z dotazníku, který zjišťoval příčiny odkladu školní docházky z pohledu učitele, je vidět, že prakticky většinu dotazovaných tvořily právě ženy učitelky a zájem o tuto profesi ze strany mužů není nijak veliký. Vyplňování se zúčastnili učitelé s pedagogickou praxí větší jak 16 let, tedy zkušení pedagogové s dostatečným zkušenostmi. Bylo z odpovědí také zjištěno, že častěji mají odklad chlapci a při zápisu do první třídy většina pedagogů nevedlo, kdo je úspěšnější, ale ti, co se rozhodli zvolit, tak uváděli jako úspěšnější dívky pro jejich vyzrálost, pečlivost a větší snahu.

Pokud pomineme genetické poruchy, tak byli uváděny důvody odkladu v oblasti vývoje řeči, kdy se logopedické problémy, řeší převážně až v posledním roce docházky do MŠ, dále oblast pracovní nezralosti – kdy je dítě nesamostatné, nerozumí zadaným instrukcím, nesoustředí se, nedokáže rozlišit hru a pracovní povinnost. Nedokáží udržet pozornost a nechají se snad vyrušit od dokončení zadaného úkolu.

I přes vedení výukového programu v MŠ s počtem dětí (21 a více dětí) ve třídě, převážně ve smíšené, učitelé nepovažují za negativní vliv větší počty dětí. Jako negativní uvádí pasivní trávení jejich volného času v rodině, kdy děti často sledují televizi, mobil, tablet či počítač, díky zaneprázdněnosti jejich rodičů a netravení aktivního volného času v přírodě, společnou hrou či sportem.

Nejčastěji s návrhem na odklad přichází právě pedagog MŠ, a i přes doporučený odklad školní docházky odborníky, uvádí 80 % dotazovaných učitelů, že dítě nastoupí do základní školy, protože někteří rodiče, si nechtějí tuto myšlenku připustit. Naopak se nejdou i rodiče, kteří si vyžádají odklad školní docházky, aby odložili přicházející povinnosti na další rok a tím dítěti prodloužili dětství.

Pro učitele mateřské školy by mohlo být inspirací zavedení diagnostiky předškoláků přímo s rodiči, kdyby by rodiče sami viděli a zjistili, jak jejich dítě pracuje a pedagogové případně zjistili i oblast(i), kde je dítě nezralé a bylo by tuto oblast vhodné více podpořit a poradit rodičům, jakým způsobem mohou dítěti pomoci.

7 Závěr

Bakalářská práce se zabývala problematikou odkladu školní docházky a názorů pedagogů k této problematice. Práce se dělila na teoretickou část, které se týkala předškolního vzdělávání, školní zralosti a připravenosti dětí a také samotnou problematikou odkladů školní docházky. V praktické části, byl vytvořen dotazník pro učitele mateřských škol, kterým byli zjišťovány příčiny odkladů z pohledu samotných pedagogů.

Cílem bakalářské práce bylo zjistit příčiny odkladu školní docházky z pohledu učitele. Kdy byl sestaven dotazník, učený pro pedagogy MŠ, který byl mezi ně distribuován pomocí internetového odkazu, kde byl dotazník vytvořen a uložen. Odpovídali zúčastnění učitelé na otázky týkající se odkladu školní docházky. Přínosem bakalářské práce bylo podrobnější seznámení s problematikou odkladů školní docházky, předškolního vzdělávání, školní zralosti a připravenosti a zjištění, jak odklady vnímají pedagogové (nejčastější důvody odkladu, zájem rodičů o dítě, kdo více má odklad, ...), kteří se do vyplnění dotazníku zapojili. Pro pedagogy mateřských škol, zjištění, jaký mají názor ostatní učitelé na odklady a také možnost zkusit zavést diagnostiku předškoláka.

Z výsledku dotazníku bylo zjištěno, že v 68 % jsou pedagogové těmi, kdo jako první přichází s možností odkladu školní docházky a jako nejčastější důvody ze své praxe uvádějí v 74% problémy v oblasti vývoje řeči, v 68% pracovní nezralost a v 64% potíže s udržením pozornosti. Také v 68 % se shodují, že odklady se více týkají právě chlapců než dívek. U dětí s odkladem se 65 % dotazovaných pedagogů snaží dítě rozvíjet ve všech oblastech, nezaměřují se pouze na oblast, která byla důvodem pro odklad školní docházky.

Pokud šlo o práci pedagogicko-psychologické poradny, tak spolupráci s ní potvrdilo, že pokud potřebují tak v 86 % spolupracují s PPP, ale uvítali by, kdyby PPP brala více ohledu na jejich doporučení v případě posouzení dítěte, protože s ním tráví denně dostatek času, aby byli schopní posoudit zralost dítěte nebo aby při závěrečné hodnocení vyšetření dítěte přihlíželi pracovníci PPP k jejich závěrům, ke kterým dospěli při práci s dítětem. Někteří učitelé si myslí, že za jedno sezení v PPP, nelze dítě poznat po všech stránkách.

Jako nejčastější negativní vlivy uvedlo 52 % dotazovaných pasivní trávení volného času a 41 % zaneprázdněnost rodičů a s tím spojené i méně času pro rozvoj dítěte.

Výsledky zjištěné z dotazníkového šetření byly zpracovány do tabulek a pro jejich přehlednost i znázorněny graficky.

Seznam použité literatury

1. BARTOŇOVÁ, Miroslava a Marie VÍTKOVÁ. *Strategie vzdělávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami v inkluzivním prostředí základní školy: texty k distančnímu vzdělávání*. Brno: Paido, 2016. ISBN 978-80-7315-255-0.
2. BEDNÁŘOVÁ, Jiřina a Vlasta ŠMARDOVÁ. *Diagnostika dítěte předškolního věku: Co by dítě mělo umět ve věku od 3 do 6 let*. Dotisk 2. vydání. Brno: Edika, 2015. ISBN 978-80-266-0658-1.
3. BEDNÁŘOVÁ, Jiřina a Vlasta ŠMARDOVÁ. *Školní zralost: Co by dítě mělo umět před vstupem do školy*. Dotisk prvního vydání. Brno: Computer Press, 2011. ISBN 978-80-251-2569-4.
4. FRANCOVÁ, Marta. *Zahájení školní docházky*. Praha: Grada, 2013. ISBN 978-80-247-4463-6.
5. HADJ-MOUSSOVÁ, Zuzana a Josef DUPLINSKÝ. *Diagnostika: pedagogickopsychologické poradenství II*. Praha: Univerzita Karlova v Praze - Pedagogická fakulta, 2002. ISBN 80-729-0101-X.
6. HOSKOVCOVÁ, Simona. *Psychická odolnost předškolního dítěte*. Praha: Grada, 2006. ISBN 80-247-1424-8.
7. JUCOVIČOVÁ, Drahomíra a Hana ŽÁČKOVÁ. *Je naše dítě zralé na vstup do školy?*. Praha: Grada, 2014. ISBN 978-80-247-4750-7.
8. KOŤÁTKOVÁ, Soňa. *Dítě a mateřská škola*. Praha: Grada, 2008. ISBN 978 80-247-1568-1.
9. KOLÁŘ, Zdeněk a kolektiv. *Výkladový slovník z pedagogiky*. Praha: Grada, 2012. ISBN 978-80-247-3710-2.
10. MERTIN, Václav a Ilona GILLERNOVÁ. *Psychologie pro učitelky mateřské školy*. Druhé, rozšířené a přepracované vydání. Praha: Portál, 2010. ISBN 978-80-7367-627-8.
11. OPATRÍLOVÁ, Dagmara. *Pedagogicko-psychologické poradenství a intervence v raném a předškolním věku u dětí se speciálními vzdělávacími potřebami*. Brno: Masarykova univerzita, 2006. ISBN 80-210-3977-9.
12. OPRAVILOVÁ, Eva. *Předškolní pedagogika*. Praha: Grada, 2016. ISBN 978-80-247-5107-8.

13. PRŮCHA, Jan, Eliška WALTEROVÁ a Jiří MAREŠ. *Pedagogický slovník*. Sedmé, aktualizované a rozšířené vydání. Praha: Portál, 2013. ISBN 978-80-262-0403-9.
14. Rámcově vzdělávací plán pro předškolní vzdělávání. *Národní ústav pro vzdělávání* [online]. Praha: MŠMT, 2018 [cit. 2020-03-20]. Dostupné z: <http://www.nuv.cz/t/rvp-pro-vseobecne-vzdelavani>
15. SYSLOVÁ, Zora, Jana KRATOCHVÍLOVÁ a Táňa FIKAROVÁ. *Pedagogická diagnostika v MŠ: práce s portfoliem dítěte*. Praha: Portál, 2018. ISBN 978-80-262-1324-6.
16. ŠIMÍČKOVÁ-ČÍŽKOVÁ, Jitka. *Přehled vývojové psychologie*. 3., upr. vyd. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2010. ISBN 978-80-244-2433-0.
17. KuliFerdovo DESATERO předškoláka. *KuliFerda a jeho svět* [online]. Praha: RAABE, 2014 [cit. 2020-02-28]. Dostupné z: <https://kuliferda.raabe.cz/o-kuliferdovi/kuliferdovo-desatero/>
18. Zákon č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon), ve znění pozdějších předpisů. *Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy: Školský zákon ve znění účinném od 15. 2. 2019* [online]. Praha: MŠMT, 2020 [cit. 2020-02-07]. Dostupné z: <http://www.msmt.cz/dokumenty-3/skolsky-zakon-ve-zneni-ucinnem-od-15-2-2019>

Seznam tabulek

Tabulka 1	28
Tabulka 2	29
Tabulka 3	30
Tabulka 4	31
Tabulka 5	32
Tabulka 6	33
Tabulka 7	34
Tabulka 8	35
Tabulka 9	37
Tabulka 10	38
Tabulka 11	39
Tabulka 12	41
Tabulka 13	42
Tabulka 14	43
Tabulka 15	44

Seznam grafů

Graf 1	28
Graf 2	29
Graf 3	30
Graf 4	31
Graf 5	32
Graf 6	33
Graf 7	34
Graf 8	36
Graf 9	37
Graf 10	38
Graf 11	40
Graf 12	41
Graf 13	42
Graf 14	43
Graf 15	44

Příloha č. 1

Dotazník

Na téma: Příčiny odkladu povinné školní docházky z pohledu učitele

Jmenuji se Renáta Merková, jsem studentkou Pedagogické fakulty Univerzity Palackého v Olomouci, oboru Učitelství pro mateřské školy. Touto cestou bych Vás chtěla poprosit o vyplnění krátkého dotazníku o 16 -ti otázkách, které se týkají problematiky odkladu povinné školní docházky u dětí. Veškerá data budou použita pro zpracování výzkumu v rámci mé bakalářské práce. Dotazník je zcela anonymní a zabere Vám 10 minut Vašeho času.

Předem děkuji za Váš čas.

1. Vaše pohlaví.

- a. Žena
- b. Muž

2. Počet let pedagogické praxe.

- a. 0 – 5 let
- b. 6 – 10 let
- c. 11 – 15 let
- d. 16 let a více

3. Pracujete ve smíšené třídě?

- a. Ano
- b. Ne

4. Kolik dětí máte ve třídě?

- a. Do 15 dětí
- b. 16 – 20 dětí
- c. 21 a více

5. Kolik předškoláků se nachází ve Vaší třídě?

- a. 1 – 2 děti
- b. 3 – 4 děti
- c. 5 – 6 dětí
- d. 7 a více dětí

6. Kolik z nich má odklad školní docházky?

- a. 1
- b. 2
- c. 3 a více

7. Kdo má častěji odklad školní docházky?

- a. Chlapci
- b. Dívky
- c. Nelze určit

8. Odklad školní docházky dítěti navrhnul:

- a. Učitel MŠ
- b. Učitel ZŠ
- c. Psycholog
- d. Lékař
- e. Rodič
- f. Někdo jiný .....

9. Jaké jste zažili nejčastější důvody odkladu?

- a. Problémy v oblasti vývoje řeči
- b. Grafomotorika
- c. Pracovní nezralost (*samostatnost, rozlišování mezi hrou a povinností, nerozumí instrukcím, ...*)
- d. Zrakové vnímání
- e. Sluchové vnímání
- f. Problémy s navazováním sociálních vztahů (*vrstevníci, dospělé osoby*)
- g. Potíže s udržení pozornosti
- h. Tělesná připravenost
- i. Vědomostní problémy (*orientace ve světě, ...*)

10. V čem spatřujete negativní vlivy, které podporují nezralost dítěte?

- a. Zaneprázdněnost rodičů
- b. Pasivní trávení volného času (TV, PC, ...)
- c. Velké počty dětí ve třídě v MŠ

11. Setkal/a jste se někdy se situací, kdy dítě nastoupilo do ZŠ i přes doporučený odklad školní docházky?

- a. Ano
- b. Ne

12. Setkal/a jste se za dobu své praxe s navrácení dítěte ze ZŠ zpět do MŠ?

- a. Nikdy
- b. 1 – 2 krát
- c. 3 – 4 krát

13. Kdo je z Vašeho pohledu u zápisu úspěšnější? (vyberte odpověď a uveďte podle čeho usuzujete)

- a. Chlapci .....
- b. Dívky .....
- c. Nelze jednoznačně říci

14. U dětí s odkladem se edukačně stimulační program zaměřujete:

- a. Na celou osobnost
- b. Na oblast, která byla důvodem odkladu

15. Spolupracuje MŠ s pedagogicko – psychologickou poradnou?

- a. Ano, je-li potřeba
- b. Ve výjimečných případech
- c. Ne (uveďte proč) .....

16. Jaký je Váš názor v problematice odkladu povinné školní docházky.

.....

.....

.....

.....